

Продовження табл. 2.

Показник	Симентальська чистопородна		1/2 симентальська × 1/2 монбельярдська		1/2 симентальська × 1/2 червоно-ряба голландська	
	M±m	Cv	M±m	Cv	M±m	Cv
Інтенсивність молоковиве- дення, г/хв:						
за добу	1119±65	27,2	1141±107	28,1	1556±86	11,0
вранці	1290±79	28,8	1291±113	26,4	1767±189	21,4
в обід	1090±70	30,3	1096±97	26,5	1219±144	23,5
ввечері	944±61	30,1	925±138	44,8	1541±72	9,3
Індекс вим'я, %	48±2	15,9	44±2	12,8	43±3	14,9
Індекс симетрії, %	54±1	10,2	53±3	15,6	51±8	3,3
Різниця часу видоювання часток вим'я, с	180±22	55,9	172±34	59,7	129±28	44,0

Національний аграрний університет

С использованием аппарата для раздельного выдаивания вымени ДАЧ-1М дана оценка функционального развития долей вымени у коров симментальской и животных, полученных от спаривания с быками монбельярдской и красно-пестрой голштинской пород за первую—третью лактации. Показано, что использование монбельярдсов не имело положительного влияния на технологические качества вымени у полученного потомства.

УДК 636.235/084

М. С. ГАВРИЛЕНКО

ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ЕКСТЕР'ЄРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЧОРНО-РЯБОЇ ПОРОДИ ДАТСЬКОЇ СЕЛЕКЦІЇ

Наведено дані для вивчення продуктивних та екстер'єрних особливостей корів чорно-рябої породи датської селекції, завезених в Україну у різні роки.

В останні роки в Україні спеціалісти ведуть інтенсивні пошуки прийомів селекції з метою вдосконалення існуючих і виведення нових порід, типів і ліній молочної худоби. Зокрема, для поліпшення породних

© Гавриленко М. С., 1996

Розведення і генетика тварин. 1996. Вип. 28.

і продуктивних якостей чорно-рябої породи широко використовують спеціалізовані породи молочного напрямку: голландську, німецьку, датську та голштинську. Обґрунтоване схрещування чорно-рябої породи з імпортними збільшує різноманітність ознак тварин і підвищує ефективність пороодоутворювального процесу.

У 1976 і 1989 рр. до племзаводу "Олександрівка" Бориспільського району Київської області завезено відповідно 205 і 199 нетелей чорно-рябої породи із Данії. Завдання наших досліджень: проведення оцінки імпортних тварин за екстер'єром, продуктивними, технологічними та відтворними ознаками, яка дасть певне уявлення про акліматизаційні властивості датської чорно-рябої породи.

Методика досліджень. Імпортних тварин в стійловий період утримували на прив'язі, влітку випасали на культурному пасовиську. Доїли корів два рази на добу. Годівля тварин обох груп була схожою. Оцінку молочної продуктивності, екстер'єру, мофроло-функціональних властивостей вим'я, відтворної здатності, фізіологічного стану тварин проводили загальноприйнятими в зоотехнії методами. Вгодованість нетелей і корів визначали щомісячно за п'ятибальною шкалою. Матеріали було оброблено біометрично за методикою М. А. Плохинського (1969).

Результати досліджень. Чорно-ряба худоба Данії, як й інших країн Західної Європи, за останні роки зазнала суттєвих змін, що характеризуються масовим прилиттям крові голштинської породи США і Канади. Генетологічний аналіз свідчив, що серед тварин, яких завезли у 1976 р.— (I група) було 18,4 % помісей (перше і друге покоління) за голштинською породою, а у 1989 р. — (II група) — практично всі 100 (друге і третє покоління). Тварини відносяться до таких відомих ліній голштинської породи, як В. Б. Айдіала 1013415, С. Т. Рокіта 252803, М. Чифтейна 95679, Р. Соверінга 198998.

За даними вивчення лінійного росту імпортні корови в цілому характеризуються добрим розвитком (табл. 1). За порівняльною оцінкою промірів тулуба у корів II групи відмічали приріст за всіма статтями екстер'єру, крім обхвату п'ястя, порівняно з тваринами I. Найбільший приріст спостерігали за висотою у холці — 6,6 %, шириною грудей — 7, глибиною грудей — 3,4, косою довжиною тулуба — 6,0 %. Мінливість основних промірів тіла становила 2,7—6,0 %. Відмічено також у тварин II групи збільшення величин основних індексів будови тіла, крім індекса компактності (збитості). Якщо корови I групи мали переважно молочно-м'ясний і молочний типи, то II — молочний. Вадами екстер'єру імпортних корів є слабкість кінцівок,

рогу ратиць, а також постава кінцівок у ділянці зчленування між кістками середньої й проксимальної фалангів пальців. Слабий ріг ратиць у кінці першої лактації в II групі відмічено у 13,8 % корів.

Корови-первістки обох груп тварин мали добре розвинене ванно- і чашоподібне вим'я. Форма дійок у корів була конична і циліндрична. У корів II групи порівняно з I відзначено збільшення розмірів вим'я за такими промірами: обхват, довжина, глибина і висота від дна вим'я до землі. Дещо меншою, але в цілому оптимального розміру, була довжина передніх і задніх дійок та відстань між ними.

У результаті пунктирної оцінки вим'я тварин другого строку завезення встановлено, що середня бальна оцінка була висока і дорівнювала в середньому 22,9 балів при максимальній оцінці 25 балів. Імпорتنі корови мали характерні для датської чорно-рябої породи функціональні властивості вим'я, його індекс та інтенсивність молоковіддачі (табл. 2).

Продуктивність жіночих предків імпортного поголів'я була вищою у матерів I групи: надій молока становив 5531 кг з вмістом жиру в молоці 4,05 %, у матерів батьків — 7685 і 4,41, а II групи — 7504 і 4,19 ($r = -0,326 \pm 0,07$) та 9525 кг і 4,38 % ($r = -0,09 \pm 0,07$) відповідно.

Надій молока за 305 днів першої лактації становив у дочок I групи ($n=197$) 3727+52 кг з жирністю молока $3,75 \pm 0,02$ %, другої лактації ($n=153$), 3985+64 кг і $3,74 \pm 0,02$ %, а дочок II групи відповідно: ($n=154$), 4416+110, $3,99 \pm 0,02$ і ($n=123$) — 5792+126, $4,07 \pm 0,02$. Мінливість надою знаходилась в межах 25—31 %, вміст жиру в молоці — 4—6 %. Між надоєм молока і вмістом жиру в молоці корів встановлено негативний взаємозв'язок: по першій лактації $r = -0,206 \pm 0,08$ ($P < 0,01$), по другій — $r = 0,06 \pm 0,09$ ($P > 0,01$). Датська чорно-ряба худоба за надоями переважала ровесниць місцевої селекції на 291—385 кг, а за вмістом жиру в молоці — на $0,09 \pm 0,12$ %.

Середня жива маса корів-первісток на 2—3 місяці лактації дорівнювала у I групі 462 ± 6 кг, II — 486 ± 7 кг.

Середній вік осіменіння телиць становив 560 ± 5 днів при живій масі $409 \pm 3,0$ кг (II група). Як свідчили дані досліджень, вік при першому отеленні у першій партії завезених тварин був 26,5 міс у другій — 27,2, тобто датські фермери осіменіння телиць проводять в середньому у віці 18 міс. Встановлено, що із отелених нетелів I групи аборти встановлено у 2,5 % тварин, мертвонароджені телята — у 3,1 %, а у II групі — 9,1 і 4,8 відповідно. У тварин II групи спостерігали дещо більшу тривалість міжотельного періоду 440 ± 8 проти 392 ± 5 днів і сервіс-періоду після першого отелення — 136 ± 8 проти 117 ± 6 днів у I групі. У корів-первісток

1. Характеристика корів-первісток за промірами тулуба та індексами будови тіла

Показник	Група тварин			
	I (завезена у 1978 р.)		II (завезена у 1989 р.)	
	n = 192	Промір до висоти в холці, %	n = 176	Промір до висоти в холці, %
	$M \pm m$		$M \pm m$	
Проміри, см:				
висота у холці	125,7±0,30	100	134,0±0,27	100
глибина грудей	64,8±0,21	51,5	67,0±0,28	50
ширина грудей	39,8±0,23	31,7	42,6±0,19	31,8
коса довжина тулуба				
палицею	139,9±0,38	111,3	148,3±0,36	110,7
обхват грудей	181,0±0,49	144,0	183,0±0,79	136,6
обхват черева	—	—	226,8±0,66	169,2
ширина заду в маклаках	49,9±0,16	39,7	51,0±0,16	38,1
коса довжина заду	—	—	48,6±0,16	36,3
обхват п'ястя	18,4±0,03	14,6	18,0±0,04	13,4
Індекси будови тіла:				
довгоногості	48,4	—	50,0	—
тазо-грудинний	79,7	—	83,5	—
грудинний	61,4	—	63,6	—
компактності	129,4	—	123,4	—

другого строку завезення відмічено 5,0 % важких отелень. Співвідношення самці і самки у потомстві імпоротної худоби становило 1:1,1. Одержані матеріали свідчать, що імпортне поголів'я, яке завезене у 1989 р., має гірші показники відтворної здатності порівняно з тваринами, завезеними у 1976 р.

Важливим показником, що дозволяє найбільш повно використати генетичний потенціал молочності, плодючості та резистентності, є вгодованість тварин. На основі щомісячної оцінки вгодованості корів-первісток встановлено такі показники: середня вгодованість тварин у перший період лактації — 2,70±0,03 балів (оптимум 2,5—3,0), другий — 2,81±0,03 (3,0) і третій — 2,98±0,02 (3,0—3,5); нетелів перед отеленням — 4,17±0,04 (3,75±4,25). На підставі результатів оцінки тварин за вгодованістю можна вважати, що в цілому нетелі (II група) були підготовані до отелення добре. Стан вгодованості тварин в перший період лактації відповідав оптимальним вимогам, але у другому і третьому періодах був незадовільний. Це, можливо, деякою мірою по-

• 2. Морфолого-функціональні особливості вим'я корів-первісток

Показник	Група тварин			
	I (завезена у 1978 р.)		II (завезена у 1989 р.)	
	<i>M±m</i>	<i>Cv</i>	<i>M±m</i>	<i>Cv</i>
Проміри, см:				
обхват	119,4±1,3	6,5	129,1±1,4	9,5
довжина	29,6±0,5	9,8	39,4±0,4	11,1
ширина	31,4±0,4	7,6	31,4±0,3	8,8
глибина	27,1±0,3	7,5	28,4±0,3	9,1
довжина дійок:				
передніх	6,3±0,1	13,1	5,4±0,1	15,6
задніх	5,4±0,1	13,8	4,6±0,1	13,6
відстань між дійками:				
передніми	18,4±0,5	17,5	15,4±0,4	23,2
задніми	9,9±0,5	30,9	8,1±0,3	32,7
передніми і задніми	9,7±0,3	16,3	10,9±0,2	17,8
відстань від дна вим'я до землі	60,7±0,4	4,4	62,0±0,4	6,1
Індекс вим'я, %	43,3±0,3	8,9	44,1±0,3	9,2
Середня інтенсивність молоковіддачі, кг/хв	1,93±0,03	23,5	2,10±0,04	24,7

значилося як на молочній продуктивності, так і відтворній здатності тварин. По оцінці імпортованих тварин за господарськи корисними ознаками встановлено такі взаємозв'язки: вгодованість перед отеленням — надій молока за 305 днів першої лактації: $+0,286 \pm 0,08$, середня вгодованість за лактацію — жива маса: $+0,331 \pm 0,08$, вгодованість — висота в холці: $+0,01 \pm 0,08$, вгодованість — співвідношення жива маса і висота в холці: $+0,360 \pm 0,08$, висота в холці — жива маса: $+0,569 \pm 0,07$.

Середня товщина складки шкіри в області останнього ребра з правого боку у корів-первісток II групи була $12,2 \pm 0,10$ мм, а у тварин-аналогів місцевої популяції — $11,3 \pm 0,09$ мм.

Дослідженнями не виявлено будь-яких відхилень у показниках, за якими оцінюють фізіологічний стан тварин. Так, у нетелей II групи визначені такі параметри: частота дихання $28,8 \pm 0,4$ р/хв, частота скорочень рубця $2,5 \pm 0,06$ р/хв, а в корів-первісток — відповідно $30,3 \pm 0,06$ і $1,6 \pm 0,04$. Оцінка щільності теплових потоків у нетелей в ділянці голодної ямки становила $33,4 \pm 0,20$, передніх часток вим'я — $35,5 \pm 0,16$, задніх — $36,7 \pm 0,16$, скакального суглобу — $30,2 \pm 0,19$, статевих органів — $39,5 \pm 0,11$, а в корів-первісток — $33,8 \pm 0,18$; $35,5 \pm 0,13$; $36,3 \pm 0,12$; $30,4 \pm 0,22$ і $38,3 \pm 0,16$ відповідно.

Висновки. Оцінка чорно-рябої худоби датської селекції свідчить в цілому про її високу племінну цінність та пристосовність до нових умов розведення. За молочною продуктивністю, якістю статей екстер'єру вона переважає тварин місцевої селекції, а за станом кінцівок й відтворної здатності поступається їй.

Створення належних умов використання, індивідуальний підхід залежно від типу будови тіля і лінійної належності, а також їх репродукція дозволить розширити генофонд і визначити його призначення у програмі селекції по вдосконаленню вітчизняної худоби.

1. Гавриленко М. С., Коваленко Г. С. Морфологічні і фізіологічні властивості вим'я корів-первісток датської чорно-рябої породи // Розведення та штучне осіменіння великої рогатої худоби.— 1980.— Вип. 12.— С. 47—49.

2. Кульбин А. Датский черно-пестрый скот // Создание нового типа черно-пестрой эстонской породы.— Таллин, 1985.— С. 40—42.

3. Недава В. Ю., Гавриленко М. С., Демянчук В. В. Продуктивність чорно-рябої породи датського походження // Розведення та штучне осіменіння великої рогатої худоби.— 1981.— Вип. 13.— С. 5—8.

4. Ружевский А. В., Рубан Ю. Д., Бердник П. П. Породы крупного рогатого скота.— М.: Колос, 1980.— 246 с.

Інститут розведення і генетики тварин

Приведены данные изучения продуктивных и экстерьерных особенностей коров черно-пестрой породы датской селекции, завезенных в Украину в разные годы.

УДК 636.22/28.082

О. І. ШЕМИГОН, Й. З. СІРАЦЬКИЙ

РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОРИСТАННЯ БУГАЇВ ШВИЦЬКОЇ ПОРОДИ У ДЕРЖПЛЕМЗАВОДІ “ВАСИЛІВКА” СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Наведено дані по використанню бугаїв-плідників швицької породи для поліпшення лебединської худоби в зоні її розведення.

При створенні нових порід і типів великої рогатої худоби і вдосконаленні вже існуючих актуальним залишається питання пошуку найбільш ефективних методик, впровадження яких у виробництво пов-

© Шемігон О. І., Сірацький Й. З., 1996

Розведення і генетика тварин. 1996. Вип. 28.